

Hva vet vi om overgangen fra utdanning til læreryrket, og betydningen av profesjonsfaglig veiledning

Eva Bjerkholt

Leder av det nasjonale nettverket for profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere i barnehage og skole.

Leder av NTI: Nordic Teacher and inductioncross-sectorial network

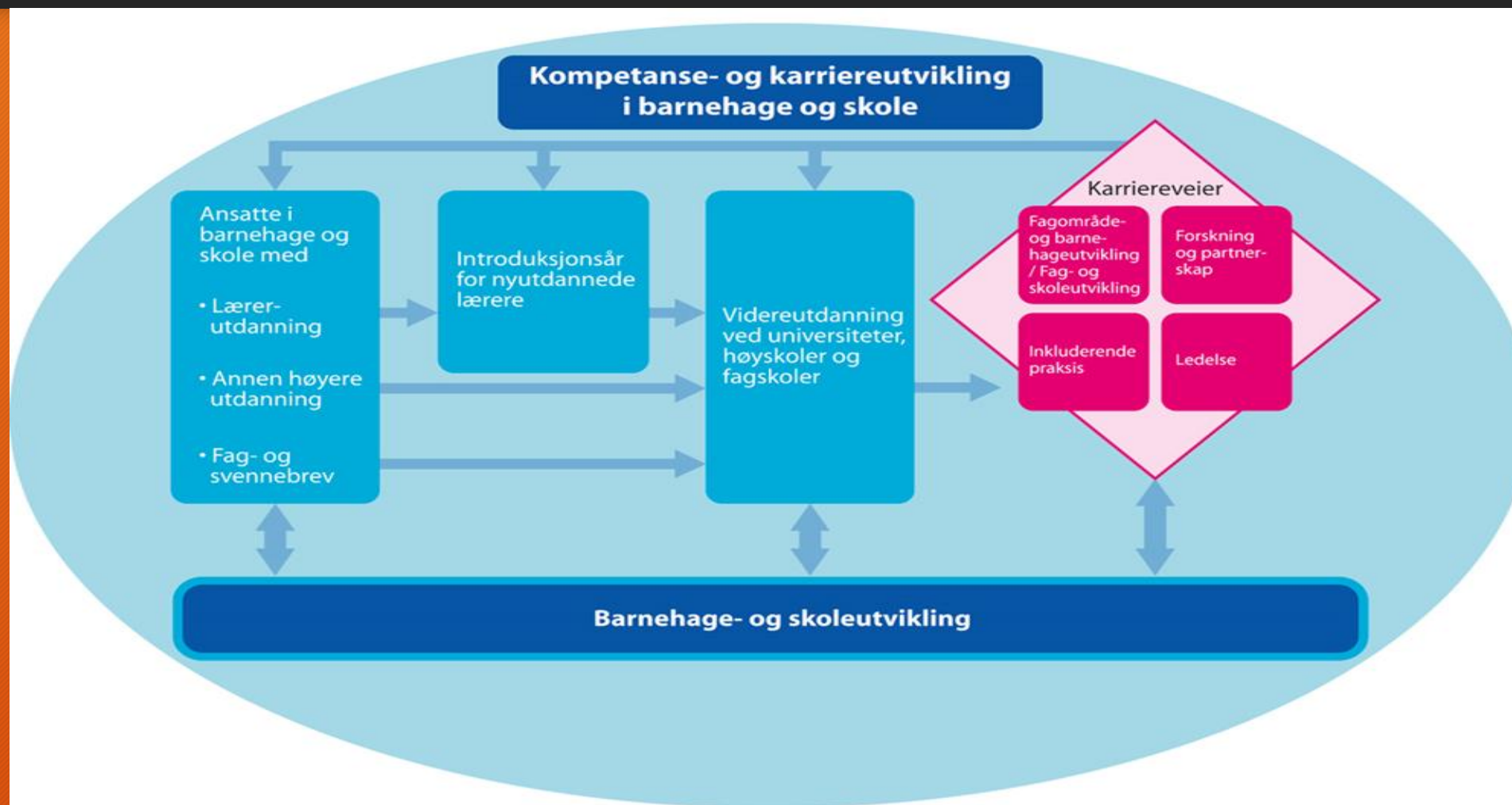
I ledelsen for TIME: Ecologies of Teacher Induction and Mentoring in Europe

Forskningsleder for STEP: Partnership for Sustainable Trabsition from Teacher Education to Profession.
Becomming a professional teacher (2021-2025)

Nordic Teacher Induction
Sustainable Ecosystems of Mentoring for Newly Qualified Teachers

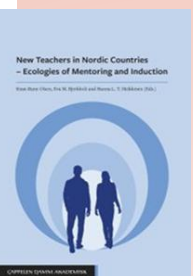
NOU 2022:13 Med videre betydning

Induction

- Induction: En **tidsperiode** i en lærers karriere – starter i siste fase av lærerutdanningen og omfatter de første 5-årene som lærer
- Induction: En **fase** som karakteriseres som læringsintensiv, preget av sosialisering, subjektivering og utvikling av læreridentitet
- Induction program: **Ulike overgangsordninger og tiltak** for å bidra til profesjonell utvikling. **Profesjonsfaglig veiledningsordninger** er hovedaktiviteten i disse overgangsordningene nasjonalt og internasjonalt

Bjerkholt et al., 2025; Bjerkholt, 2017; Britton et al., 2003; Feiman-Nemser, 2010; Gallavara mfl. 2024; Bjerkholt mfl. 2025; Heikkinen et al., 2026; Mork mfl. 2024; Moxnes mfl. 2025; Tonna et al., 2026; Shanks et al., 2020).

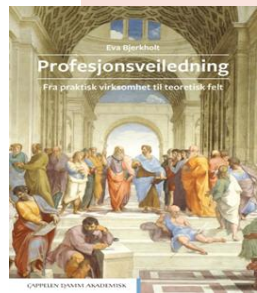
Profesjonsfaglig veiledning

Profesjonsfaglig veiledning er en type institusjonell virksomhet der **profesjonens verdier og kunnskapsgrunnlag** bidrar til å konstituere praksisen

Profesjonsfaglig veiledning **foregår som planlagte, skjermede samtaler** i den hensikt å belyse profesjonens kunnskapsgrunnlag og undersøke, analysere og drøfte situasjoner, muligheter og utfordringer fra ulike perspektiver

Refleksjon, kritisk gransking av pedagogisk praksis og begrunnelser for pedagogiske valg, er vesentlig for å bidra til nye forståelser og til kvalitetsutvikling av individuell og kollektiv profesjonell praksis

Professor Eva Bjerkholt,
leder av nettverk for profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere

Biesta: God utdanning - God profesjonsfaglig veiledning

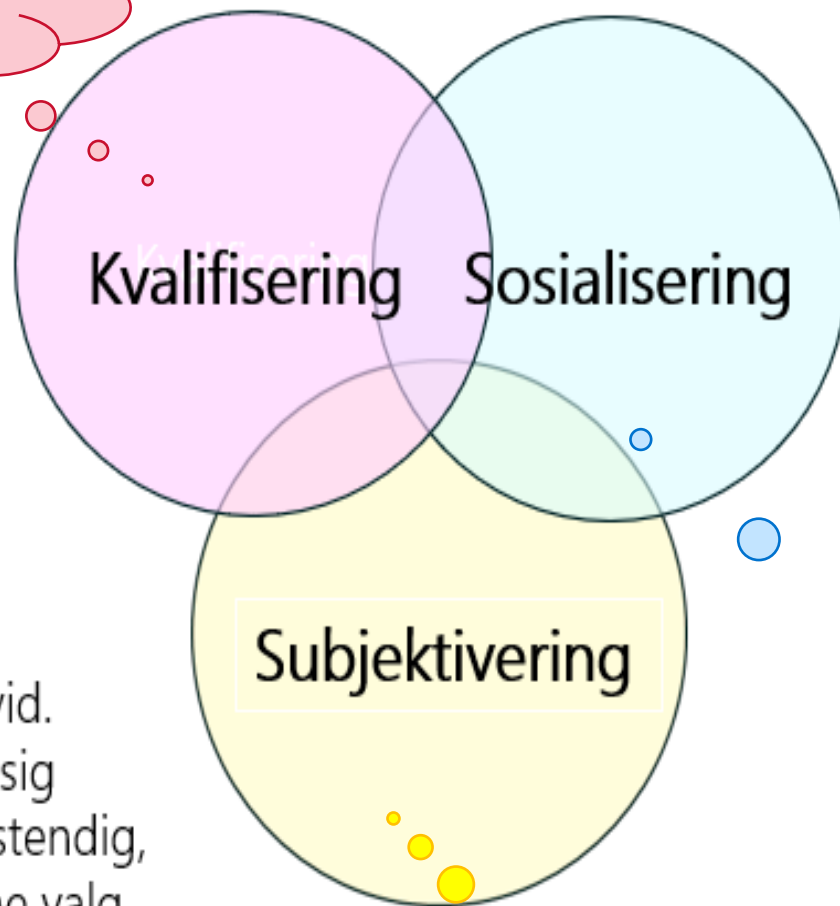
Kvalifisering:

- Å tilegne seg kunnskap, ferdigheter og evner
- Ikke bare teknisk, men også evnen til å rettferdiggjøre handlinger.

Nyutdannede som hjelpetrengende eller nyutdannede som ressurs?

Subjektivering

- Å stå fram som selvstendig individ. Dannelse av personen yrkesmessig
- Evnen til å tenke og handle selvstendig, etisk og ansvarlig, basert på egne valg, ønsker, og overbevisninger, snarere enn å være formet utelukkende av ytre krefter.

Sosialisering:

- Å bli en del av et fellesskap og forstå hvordan det fungerer.
- Lærer å navigere, sosiale, kulturelle, og politiske praksiser og normer.
- Ikke bare tilpasse seg eksisterende strukturer og normer, men også kritisk involvere og engasjere seg i dem

Sosialt inkluderende, men faglig ekskluderende ?

Kvalifisert profesjonsfaglig veiledning

Betydningen av profesjonsfaglig veiledning

- Ledelse, kultur og system for kvalifisert veiledning individuelt og i grupper
- Profesjonsfaglig veiledningsordninger må inngå i et helhetlig system for oppfølging og inkludering av nyutdannede lærere sosialt og faglig
- Profesjonsfaglig veiledning med kvalifiserte veiledere i et omfang som kan gjøre en forskjell (Tammets et al., 2019)

Betydningen av kompetanse i profesjonsfaglig veiledning for profesjonell utvikling

- **Utdanningen endrer forståelsen av hva veiledning er og veiledningspraksisen.** (Hansen et al., 2025; Helleve & Ulvik, 2019; Lejonberg, 2019; Tonna, 2021; Ulvik et al., 2021; Perryman & Calvert, 2020; Poom-Valickis, 2014)
- **En profesjon i profesjonen, handler om støtte til profesjonell selvforståelse og vekst og er rettet mot voksnes læring og utvikling** (Smith, 2015)
- **Profesjonsfaglig veiledning er effektivt for profesjonell utvikling og gjensidig læring** (Hobson et al., 2009; Shanks, 2017)
- **Å forhandle mening og utfordre hverandre fremmer læring og profesjonell utvikling** (Warwick et al., 2016)
- **Undersøkende og analyserende dialoger fremmer utvikling og læring** (Vanassche, 2023)
- **Detaljerte beskrivelser, analyse, kritisk gransking av antakelser og felles meningsskaping - konstruerer profesjonell kunnskap utfra situasjoner og erfaringer** (Bjerkholt et al., 2014; Mena et al., 2017)

Betydningen av observasjon og analyse av profesjonsutøvelse for profesjonell utvikling og for å beholde nyutdannede lærere

Individuelt eller i gruppe

- Profesjonsfaglig veiledning basert på observasjon/utdrag av opptak fra undervisning
 - **Analyse** av situasjonen
 - Drøfte hensiktsmessige **strategier for å håndtere situasjonene**
 - Samarbeide om å **utvikle og etablere hensiktsmessige strategier**
 - Kritisk reflektere over utfordringer og uforutsette hendelser for å utvikle etiske og hensiktsmessige arbeidsmåter

(Toom & Husu, 2021; Vanassche, 2023)
- Profesjonsfaglig veiledning for å forberede de nyutdannede på mer eller mindre «uforutsette situasjoner og utfordringer (Ørbæck, PREP 2025-2029)

Profesjonsfaglig veiledning, ledelse og profesjonsfelleskap

- Veiledere framhever betydningen av **lederstøtte og forståelse for betydningen av å prioritere veiledning** (Helleve et al., 2019; Langedon et al., 2019; Smith & Ulvik, 2018; Ulvik et al., 2025)
- Mange ledere i skolen har en forståelse av veiledning som:
 - **å gi råd, erfaringsdeling og informasjon**
- Manglende forståelse for betydningen av profesjonell utvikling, hva profesjonsfaglig veiledning - bidrar til at veilederutdanning ikke prioriteres **og avsatt tid til veiledning ikke respekteres** (Plauborg et al., 2026; Ulvik et al., 2025)
- For **få kvalifiserte veiledere** er en utfordring nasjonalt og internasjonalt (Kvam et al., 2024; Langedon et al., 2019; Ulvik et al., 2021)
- **Den skjulte læreplanen** (Kelchtermans & Ballet, 2002)

Profesjonell utvikling og profesjonsfellesskap

- Kollegasamtaler er ofte *støttende, praksisnære og beskrivende*, men i liten grad utfordrende og kritisk reflekterende (Junge, 2010; Kvam, 2018).
- Veilederes helhetlige kompetanse brukes i begrenset grad (Bakken, 2024; Helleve & Langøren, 2012; Rambøll, 2021; Ulvik et al., 2021)
- De nyutdannede inkluderes sosialt, men i liten grad faglig (Madsen et al., 2025)
- Potensialet i 5-årig masterbasert lærerutdanning er liten grad kommunisert til ledere, veiledere og profesjonsfellesskapene i skolen (Madsen & Bjerkholt, 2025a,b)
- Den skjulte læreplan for nyutdannede lærere støtter ikke opp om profesjonell utvikling (Brücknerova & Novothy, 2019; Kelchtermans & Ballet, 2002)

SKK- hovedtiltakene skal sees i sammenheng

- **Kollektiv kompetanseutvikling:** Utvikle faglig inkluderende profesjonsfellesskap, der kollektiv profesjonell utvikling prioriteres som en forutsetning for å utvikle gode pedagogiske tilbud til barn og unge
- **Lederutvikling:** Forståelse for betydningen av profesjonell utvikling generelt og for nyutdannede lærere spesielt. Kunnskap om og støtte til å utvikle profesjonelle fellesskap, tydelige mål og verdigrunnlag.
- **Videreutdanning:** Profesjonsfaglig veiledningskompetanse som utgangspunkt for veiledning av studenter, nyutdannede lærere og kollektiv kompetanseutvikling.
- **Spesialiserte roller og funksjoner:** Profesjonsfaglige veiledere som en av karriereveiene
- **Oppfølgingsordningen:** Profesjonsfaglige veiledere som eksterne kritiske venner i videreutvikling av barnehage/skolen (PROV, 2014-2017).
- **Profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere:** En integrert del av en helhetlig satsing å utvikle profesjonelle faglig og sosialt inkluderende profesjonelle fellesskap.

Referanser

- Antonsen, Y., Toom, A., Ulvik, M., Drageset, O.G., Olsen, K.R., Hjordemaal, F.R., Sæther, K-A. (2024) Research approaches in master-based teacher education preparing student teachers for professional work. *Frontiers in education*. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1418398>
- Antonsen, Y., Aspfors, J., Maxwell, G., (2024) Early career teacher's role in school development and professional learning. *Professional Development in Education*. <https://doi.org/10.1080/19415257.2024.2306998>
- Biesta, G. (2022). *World-Centred Education. A View for the present*. Routledge
- Bjerkholt, E., Vasseljen Aa.N., Dahl, A.K. & Steinnes, G. S. (red.) (2025). Profesjonsfaglig veiledning for individuell og kollektiv utvikling. Cappelen Damm Forskning, Open Access:
- Bjerkholt, E., Ørbæk, T., & Kindeberg, T. (2020). An outline of a pedagogical rhetorical interactional methodology – researching teachers' responsibility for supporting students' desire to learn as well as their actual learning. *Teaching in Higher Education*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/13562517.20201792876>
- Bjerkholt, E. (2017). Profesjonsveiledning. Fra praktisk virksomhet til teoretisk felt. (Professional mentoring. From Practical activities to theoretical field. (Monography) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bjerkholt, E. M. & Olsen, K.-R. (2020). Induction and Mentoring of Newly Qualified Teachers in Kindergartens and Schools in Norway. In K.-R. Olsen, E. M. Bjerkholt & H. L.T. Heikkinen (Eds.) *New teachers in the Nordic Countries – Ecologies of mentoring and induction*. (pp. 151-176). Oslo: Cappelen Damm Akademisk open access. <https://doi.org/10.23865/noasp.105>
- Brokke, T. H. (2025): Skoleeieres refleksjoner rundt oppfølging, veiledning og bruk av kompetanse, ks.no, 18.03.2025.
- Frederiksen, L. L. (2020). Support for Newly Qualified Teachers Through Teacher Induction Programs – a Review of Reviews. . In K.-R. Olsen, E. M. Bjerkholt & H. L.T. Heikkinen (Eds.) *New teachers in the Nordic Countries – Ecologies of mentoring and induction*. (pp. 71-86). Oslo: Cappelen Damm Akademisk open access. <https://doi.org/10.23865/noasp.105>
- Gallavara, G., Skytterstad, R., Kristiansen, M., Sandsmark, J., Monsbakken, C. W (2025): Nyutdannede læreres møte med skolens profesjonsfellesskap Utdanningsnytt
- Gallavara, G., Havre, S., Kristiansen, M., Mork, M., Sandsmark, J., (2024): Veiledning kan gi overskudd og tid til nødvendig ettertanke, Kommunal Rapport

Referanser

- Hansen, I. M., Joensen, L., Vala, H. Ø., Worum, K.S., Jonsson, S. G., Blystad, A. & Bjerkholt, E. (2025). Utdanning i profesjonsveiledning: Veilederstudentenes perspektiver på utdanningens betydning. I E. Bjerkholt, E., N., Aa.Vasseljen, A. K. Dahl, G. S. & Steinnes, \ (red.) (2025). *Profesjonsfaglig veiledning for individuell og kollektiv utvikling*. (s. 33-58) Cappelen Damm Forskning, Open Access:
- Heikkinen, H. L. T., Helms-Lorenz, M., Plauborg, H. & Bjerkholt, E. (2026). Ecologies of Teacher Induction and Mentoring in Europe: Understanding the Co-Existence of Diverse Practices. In M. Helms-Lorenz, H.L.T. Heikkinen, H. Plauborg & E. Bjerkholt (Eds.) *Making Sence of Eiropean Teacher Induction and Mentoring Practices* (pp. 1-16). BRILL, Tepe: *Teacher Education Policy in Europe network*
- Heikonen, L., Pietarinen, J., Pyhälto, K., Toom, A., & Soini, T. (2017). Early career teachers' sesse of professional agency in the classroom: Associations with turnover intentions and perceived inadequacy in teacher-student interaction. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 45(3), 250-266. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2016.1169505>
- Kelly, N., Cespedes, M., Clarà, M. & Danaher, P. (2019). Early career teachers' intenions to leave the profession: The complex relationships amongpreservice education, early career support, and job satisfaction. *Australien Journal of Teacher Education*, 43(3), 93-111. <https://doi.org/10.14221/ajte.2018v44n3.6>
- Kvam, E.K., Roness, D., Ulvik, M., Helleve, I. & Smith, K. (red.)(2024). *Veiledning og profesjonell utvikling i skolen*. Fagbokforlaget
- Langedon, F., Daly, C., Milton, E., Jones, K. & Palmer, M. (2019). Challenges for principled induction and mentoring of new teachers: Lesson frpm NewZealand and Wales. *London Review of Education*, 17(2), 249-265. <https://doi.org/10.18546/LRE.17.2.14>
- Lejonberg, E. (2019). Hvordan påvirker veilederutdanningene utøvelsen av veilederrollen? En analyse av forventninger uttrykt i styringsdokumenter, forskning og faglitteratur. *Nordvei, Nordisk todsskrift for veiledningspedagogikk*, 4(1), 1-16 <https://doi.org/10.15845/ntvp.v4il.1383>
- Madsen, J. & Bjerkholt, E. (2025). Nyutdannede læreres møte med skolens profesjonsfellesskap – positivt og inkluderende eller skremmende og ekskluderende? I A. R. Moxnes, E. Bjerkholt, T. D. Krogen & L. Opdal (Red.), *Veiledningspraksis, kollektive læringsprosesser og veilederutdanning* (Kap. 10, s. 185–204). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/cdf.255.ch10>

Referanser fortsetter

- Madsen, J. & Bjerkholt, E. (2025). Er skolene klare for kompetansen de nyutdannede lærerne fra den masterbaserte lærerutdanningen har? Nordvei vol. 10 (2) DOI: <https://doi.org/10.15845/ntvp.v10i2.4389>
- Mork, M., Sandsmark, J., Kristiansen, M., Gallavara, G., Havre, S. (2024): [Hva er det med læreryrket som gjør at nyutdannede lærere trenger veiledning?](#) Utdanningsnytt
- Moxnes, A.R., **Bjerkholt, E.**, Krogen, T. & Opdal, L. (2025). *Veiledningspraksis, kollektive læringsprosesser og veilederutdanning*, Cappelen Damm Forskning, Open Access
- Moxnes, A. R., **Bjerkholt, E.**, Krogen, T. D. & Opdal, L. (2025). Kunnskapsgrunnlag i veiledning. I A. R. Moxnes, E. Bjerkholt, T. D. Krogen & L. Opdal (Red.), *Veiledningspraksis, kollektive læringsprosesser og veilederutdanning (Kap. 1, s. 9–24)*. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/cdf.255.ch1>
- Olsen, R.-R. & Bjerkholt, E. (2025). Profesjonsfaglig veiledning for nyutdannede lærere i Norge: intensjoner, resultater og utfordringer. I E. Bjerkholt, E., N., Aa.Vasseljen, A. K. Dahl. G. S. & Steinnes, \ (red.) (2025). *Profesjonsfaglig veiledning for individuell og kollektiv utvikling*. (s. 33-58) Cappelen Damm Forskning, Open Access:
- Olsen, K.-R. et al.,(2022). Lærerstudentenes forventninger til arbeidet som profesjonelle lærere i skolen.. Resultat fra en spørreundersøkelse i regi av NFR-prosjektet STEP: Partnerskap for bærekraftig obvergang fra lærerutdanning til yrke. Universitetet i Sørøst-Norge skriftserien nr. 105, 2022. <https://www.usn.no/forskning/hva-forsker-vi-pa/barnehage-skole-og-hoyere-utdanning/veiledning-i-profesjon-og-utdanning/step/>
- Olsen, K-R., Bjerkholt, E. & Heikkinen, H.L.T. (Eds.)(2020). *New teachers in the Nordic Countries – Ecologies of mentoring and induction*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk open access. <https://doi.org/10.23865/noasp.105>
- Plauborg, H., Flores, M. A., Frederiksen, L. L. & Symeonidis, V. (2026). European Studies on Teacher Induction and Mentoring: A Literature Review. In M. Helms-Lorenz, H.L.T. Heikkinen, H. Plauborg & E. Bjerkholt (Eds.) *Making Sence of European Teacher Induction and Mentoring Practices (pp. 17-42)*. BRILL, Tepe: Teacher Education Policy in Europe network
- Shanks, R., Attard Tonna, M., Krøjgaard, F., Paaske, K., Robson, D., & Bjerkholt, E. (2020). A comparative study of mentoring for new teachers. *Professional Development in Education*. 1-15. <https://doi.org/10.1080/19415257.2020.1744684>

Referanser fortsetter

- Skytterstad, R., Antonsen, Y., & Stenseth, A.-M. (2024). **Remediating deficits? Problem representations in Norwegian policies for newly qualified teachers.** *Journal of Education Policy*, 1–21. <https://doi.org/10.1080/02680939.2024.2380761>
- Skytterstad, R., Antonsen, Y., Aspfors, J. and Heikkinen, H. L. T. (2025) **Reframing New Teacher Induction: Opportunities Over Deficiencies. Teacher and teacher education.** <https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104910>
- Sæther, K-A, Antonsen, Y., & Drageset, O.G. (2024) **Relevance of the master's thesis for becoming a professional teacher.** In Jakhelln, R., Jordet, D. and Hatlevik, I.K.R. *Transforming University-based Teacher Education through Innovation. A Norwegian Response to Research Literacy, Integration and Technology.* Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781032693798-9>
- Søndena, K., & Bjerkholt, E. (2025). Praktisk yrkest teori – en fetisj i veiledning? I Bjerkholt, E., Vasseljen, N. Aa., Dahl, A. K., & Steinnes, G. S. *Veiledning for individuell og kollektiv profesjonsutvikling.* Cappelen Damm. Open Access
- Tonna, M. A., Bjerkholt, E., Shanks, R. & Snoek, M. (2026). *A comparative Analysis of Teacher Induction: Purposes, Practices and Curriculum Ideologies.* In M. Helms-Lorenz, H.L.T. Heikkinen, H. Plauborg & E. Bjerkholt (Eds.) *Making Sense of European Teacher Induction and Mentoring Practices (pp. 43-75).* BRILL, Tepe: *Teacher Education Policy in Europe network*
- Tonna, M. A. (2021). An understanding of the Way Mentors and School Leaders Can Support the Effective Transition of Beginning Teachers into the Teaching Profession. In J. Mena & A. Clarke.(Eds). *Teacher Induction and Mentoring. Supporting Beginning Teachers* (pp. 221-242). palgrave macmillan
- Tonna, M. A., Bjerkholt, E., & Holland, E. (2017). Teacher mentoring and the reflective practitioner approach. *International Journal of Mentoring and Coaching in Education.* Vol 6(3), 210-227. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJMCE-04-2017-0032>
- Toom, A. & Husu, J. (2021). Classroom Interaction Challenges as Triggers for Improving Early Career Teachers ' Pedagogical Understanding and Competencies Through Mentoring Dialogues. In J. Mena & A. Clarke.(Eds). *Teacher Induction and Mentoring. Supporting Beginning Teachers* (pp. 221-242). palgrave macmillan
- Ulvik, M., Madsen, J. & Bjerkholt, E. (2025). *Fra lærerstudent til lærer i skolen – et veilederperspektiv.* Nordvei vol.10(2) DOI: <https://doi.org/10.15845/ntvp.v10i2.4392>

Referanser

- Ørbæk, T. & Bjerkholt, E. (2025). Kroppslig profesjonskunnskap i ph.d.-veiledning. I A. R. Moxnes, E. Bjerkholt, T. D. Krogen & L. Opdal (Red.), *Veiledningspraksis, kollektive læringsprosesser og veilederutdanning* (Kap. 3, s. 45–65). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/cdf.255.ch3>
- Ørbæk, T., & Bjerkholt, E. (2025). Praksisveiledning som interaffektive møter – et fenomenologisk og enaktivt kunnskapsgrunnlag for refleksjon i veiledning. *Nordvei* vol.10(2) DOI: <https://doi.org/10.15845/ntvp.v10i2.4381>
- Wedde, E., Gallavara, G., Skytterstad Pedersen, R., Stenseth, A., Antonsen, Y (2023): [Ny lærerutdanning i møte med virkeligheten](#) Utdanningsnytt
- Windsor, S et al., (2026). Mentoring in the Nordics. In *M. Helms-Lorenz, H.L.T. Heikkinen, H. Plauborg & E. Bjerkholt (Eds.) Making Sense of European Teacher Induction and Mentoring Practices* (pp. 99-122). BRILL, Tepe: *Teacher Education Policy in Europe network*